

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Свідоцтво
про державну
реєстрацію
серія KB
№ 23982-138223
від 14 червня 2019 р.

**ВИЩА
ОСВІТА
УКРАЇНИ**

Засновано
в 2001 році

Передплатний індекс
23823

**ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЧАСОПИС
3 (86)' 2022**

DOI 10.31392/NPU-VOU.2022.3(86)

Засновники

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Редакційна колегія журналу «Вища освіта України»

Головний редактор

Віктор АНДРУЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Редакційна колегія

Валентина БОБРИЦЬКА, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Любов ДРОТЯНКО, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного авіаційного університету

Наталія КОЧУБЕЙ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (заступник головного редактора)

Сергій КУРБАТОВ, доктор філософських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України

Владислава ЛЮБАРЕЦЬ, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Олена МАТВІЄНКО, доктор педагогічних наук професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкового навчання Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Наталія МОЗГОВА, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Мар'я НЕСТЕРОВА, доктор філософських наук, професор, академічний куратор модуля Жана Моне «Соціальна згуртованість в освіті та врядуванні: європейські студії» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Володимир СЕРГІЄНКО, доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Віолета СКИРТАЧ, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін Донбаського державного педагогічного університету

Діана СПУЛБЕР, доктор філософії, професор Університету Генуї (Італія)

Наталія ТИТОВА, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної підготовки Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Олена ЯЦЕНКО, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Редакційна рада

Віль БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, радник ректора Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

Галина БЕРЕГОВА, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти Херсонського державного аграрного університету

Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, радник ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Володимир ЄВТУХ, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, декан факультету соціально-економічної освіти та управління Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Ірина ЄРШОВА-БАБЕНКО, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Наталія РІДЕЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри освіти дорослих Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Григорій ТОРБІН, доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Адреса редакції:

01601, м. Київ вул. Пирогова, 9,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
тел.: +38-044-239-30-17

Матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою: wou@ukr.net
сайт журналу: www.wou.npu.edu.ua

Схвалено рішенням вченої ради НПУ ім. М. П. Драгоманова,
протокол № 2 від 30.08.2022.

Галина КОЗЛАКОВА

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член АМСКП «Полісся»

Оксана КОВАЛЕНКО

кандидат історичних наук, член-
кореспондент АМСКП «Полісся»,
старший викладач НПУ
імені М.П. Драгоманова

УДК 681.3:002

DOI 10.31392/NPU-VOU.2022.3(86).08

ЗАКАРПАТСЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗБЕРЕЖЕННІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ

© Козлакова Г., Коваленко О., 2022

Ключові слова: університети Закарпаття, допомога адміністрації, внутрішньо переміщені особи, переселенці, викладачі, учителі, педагоги, навчальний процес, спілкування учасників, евакуація, дистанційна освіта.

Статтю присвячено аналізу соціальних, педагогічних і побутових проблем педагогів-переселенців у гуртожитках університетів Закарпатської області. Відзначено значну роль у вирішенні цих проблем в Ужгородському національному університеті, Мукачівському державному університеті та Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II.

Звертається увага на реальну фінансову підтримку, що її надавали педагогам-переселенцям громадські та урядові установи Угорщини. Висвітлення усіх подій регулярно відбувалося у регіональній газеті «Карпатський об'єктив» у березні – червні 2022 р. Автори надають короткі історичні відомості про названі вище універси-

тети та особливості їх діяльності під час прийому і розташування тимчасово переміщених осіб, зокрема викладачів.

Зазначено, що під час тривалого перебування у Закарпатті переселенці-педагоги мали можливість проводити он-лайн заняття зі студентами власних ЗВО, які були розпорознені по всій Україні та за кордоном. Для цього створено спеціальні аудиторії, налагоджено Інтернет-зв'язок, що уможливило проведення навчальних занять, участь у засіданнях кафедр та приймання заліків і рефератів.

Отже, набутий під час ковідного карантину досвід дистанційного навчання у 2021 р. знадобився та успішно використовувався у період оголошеного у 2022 р. військового стану в Україні. Аналіз соціальних і педагогічних проблем, що виникали під час постійної зміни умов праці та спілкування педагогів і студентів, засвідчує про справжню мобільність усіх учасників навчального процесу і бажання зберегти основні надбання системи вищої освіти держави.

Вступ, актуальність. Початок 2022 р. відзначено появою нових випробувань для усіх громадян України, зокрема педагогів та вчителів, які були змушені виїхати з рідних міст для збереження життя своїх близьких і власного внаслідок нападу російських військ на українські мирні поселення. Одночасно виникло багато проблем, що і зараз залишаються актуальними для громадян, які не змогли або не хотіли раніше виїхати у безпечні регіони України. Такими регіонами виявилися області Західної України, зокрема Закарпаття.

Значна кількість українців виїхала до Польщі та інших європейських країн, але для багатьох перебування у межах рідної держави виявилось більш комфортним і зручним за фінансовими витратами, ніж в інших країнах. Дуже важливим цей факт виявився для педагогів і вчителів, для яких посеред навчального року довелося вирішувати – або продовжити онлайн заняття зі студентами в межах України, або взяти відпустку без збереження заробітної плати та виїхати закордон.

Автори статті висвітлюють свій досвід перебування в університетах Закарпатської області, зокрема в Ужгородському національному університеті (УжНУ), Мукачівському державному університеті (МДУ) та Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II (ЗУІФР).

Термінова евакуація педагогічного персоналу, студентів і дітей із районів бойових дій та окупованих поселень пов'язана з необхідністю створення у нових місцях умов безпечного перебування і викладачів, і студентів, збереження зв'язків між усіма учасниками навчального процесу та налагодження систематичних навчальних занять за відповідними програмами. Усе це виявилось можливим завдяки існуючому у названих вище університетах локальним комп'ютерним мережам та забезпеченню доступу до Інтернет-зв'язку та Інтернет-ресурсів.

1. Підготовчі дії та науково-педагогічні зв'язки

Незважаючи на військові дії на території України, заклади вищої освіти продовжують ефективно працювати. Із початку війни викладачі та студенти університетів перебували у вимушених відпустках та

на канікулах. Але з 01 квітня 2022 р. більшість університетів продовжили навчальний процес.

В університетах довелося здійснити певні підготовчі заходи до приїзду переселенців, зокрема створення робочих груп щодо виконання плану організації цих заходів, а саме: визначення і підготовка приміщень у гуртожитках, зустріч і розміщення переселенців, надання психологічної допомоги дітям і людям похилого віку, які постраждали від ворожих дій окупантів, організація харчування тощо.

Найчастіше керівництво робочими групами було доручено представникам адміністрації, ректоратів, директорам гуртожитків, а також завідувачам кафедр педагогіки і психології, оскільки діти і підлітки не завжди перебували в адекватному стані після спостереження наслідків бойових дій та розбитих домівок. Доводилося зводити до повсякденного життя в нових умовах, не завжди комфортних і затишних унаслідок скучення великої кількості людей. А головне – треба було кожного дня думати про те, як продовжити навчання за програмами своїх шкіл, яким чином відвідувати місцеві дитячі садочки, знайомитися з місцевими дітьми тощо.

До середини квітня 2022 р. більшість цих проблем була вирішена, а деякі школярі знайшли можливість зв'язатися з власними вчителями та брати участь в онлайн заняттях за індивідуальним розкладом.

Університети Закарпаття постійно співпрацювали з іншими університетами України завдяки спільному проведенню науково-методичних конференцій, обміну студентами й аспірантами, захисту кандидатських і докторських дисертацій у спеціалізованих вчених радах НПУ імені М.П. Драгоманова, в інститутах Національної академії педагогічних наук у Києві та інших містах. Тому наукові зв'язки спрацювали під час виникнення військової небезпеки і дозволили викладачам і вчителям швидко вирішити, у які міста можна поїхати на період евакуації.

Далі наведемо короткі історичні відомості про згадані освітні заклади Закарпаття, схарактеризуємо особливості їх діяль-

ності у воєнний час, у період розміщення внутрішньо переміщених осіб з інших регіонів України.

2. Ужгородський національний університет

Ужгородський національний університет (УжНУ) засновано в 1945 р. Університет має IV рівень акредитації. Факультети і напрями підготовки: біологічний, суспільних наук, юридичний, міжнародних відносин, медичний, фізичний, географічний, математичний, філологічний та інші. На гуманітарно-природничому факультеті з угорською мовою навчання готують учителів фахових дисциплін (угорська мова та література, історія, фізика, математика). За даними 2012 р. в УжНУ навчалися до 12 тисяч студентів [7]. Матеріально-технічну базу університету складають: бібліотека, 5 гуртожитків, видавництво «Говерла», спортивний комплекс із закритим 25-метровим басейном, спортивно-оздоровчий табір «Скалка», гірськолижна база «Пліска», санаторій-профілакторій. Зарахування першокурсників відбувається за результатами складання ЗНО і творчих конкурсів у липні-серпні.

Колектив УжНУ під час нинішніх важких випробувань, коли знову, як і в 1941 році, міста України палають у вогні, а населення страждає від тортур окупантів, усі свої зусилля зосередив на спротиву агресивним діям ворогів.

Ректор УжНУ **Володимир Смоланка** видав наказ, згідно з яким із 28 лютого по 13 червня студенти УжНУ перебувають на канікулах, а викладачі – в оплачуваних відпустках. У цей час кожен із них може долучитися до всенародного руху опору: вступати до формувань територіальної оборони, народної самооборони, допомагати волонтерам збирати та комплектувати необхідну для фронту та біженців допомогу, плести маскувальні сітки тощо [8].

Іноземні студенти. Ще до початку широкомасштабного вторгнення російської армії УжНУ почав розробляти стратегію вивезення іноземних студентів за кордон. Завдяки самовідданій оперативній діяльності працівників Посольств Індії та Угорщини в Україні, а також Генерального консульства Угорщи-

ни в Ужгороді практично завершено трансфер індійських студентів до Угорщини, де на них чекали чартерні літаки, на яких вони полетять додому. УжНУ виконав свій обов'язок щодо іноземних студентів, організувавши їм безпечне спокійне повернення на батьківщину. Сподіваємося, що після переможного завершення війни вони зможуть знову повернутися до навчання в Ужгороді.

Військова підготовка. Відповідно до закону України «Про основи національного спротиву» із 1 березня 2022 р. викладачі кафебри військової підготовки УжНУ розпочали заняття для співробітників і студентів УжНУ з навчально-військової підготовки, а саме «Вогнева підготовка» та «Стрілецька зброя». Ці заняття організовуються та здійснюються з метою сприяння обороні України шляхом максимального залучення громадян до дій, спрямованих на гарантування безпеки, збереження суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсічі агресії, звільнення окупованих територій. Кафедра також пропонує психологічну допомогу для викладачів університету, студентів та українців, які постраждали під час війни та були змушені терміново переїхати на Закарпаття [8].

Допомога фронту. Із першого дня ворожого нападу на українську землю на повну силу запрацювали активісти-волонтери УжНУ, які мають значний досвід надання допомоги, здобутий у попередні роки. Університетські волонтери працюють за трьома основними напрямками: 1) допомога військовим на фронті; 2) допомога біженцям, які зупинилися в Ужгороді; 3) надання невідкладної допомоги людям, які стоять у чергах на державному кордоні.

Допомога біженцям. Для біженців із тих українських міст, де сьогодні тривають бойові дії, УжНУ виділив місця для поселення у студентських гуртожитках. За словами директора студмістечка **Василя Кепича**, щодня в гуртожитки поселяються нові мешканці. Частина з них наступного дня перетинає кордон і продовжує свій шлях, інші ж залишаються на довший час. Станом на 1 березня 2022 р. у гуртожитках УжНУ перебували понад 500 біженців із Києва, Миколаєва, Херсона, Запоріжжя, Одеси та ін-

ших міст. Їх розміщено в кімнатах, повністю забезпечених ліжками з усіма спальними речами та меблями. Гуртожитки опалюються, є холодна і гаряча вода, санвузли, душові кімнати, кухні. Поселення в університетській гуртожитки здійснюється за направленням міського штабу, який опікується також забезпеченням харчування для мешканців [8].

Освітня сфера. Викладачі УжНУ розпочали дистанційну навчальну роботу зі студентами. Для більш ефективного засвоєння матеріалу розроблено численні презентації, усі лекції доповнюються новітнім матеріалом. Крім того, залучаються до педагогічної роботи викладачі з інших університетів, зокрема з числа переміщених осіб.

Із метою обміну досвідом між викладачами різних закладів вищої освіти у травні 2022 р. старший викладач НПУ імені М.П. Драгоманова **Оксана Коваленко** прочитала для студентів 4-го курсу факультету історії та міжнародних відносин лекції за такою тематикою: «Академічна добросовісність: правове забезпечення», «Креативні технології як засоби організації освітнього процесу в інклюзивному класі» та інші. При цьому використано можливості Інтернет-ресурсів, зокрема відео-конференції типу Goggle Classroom, Zoom та інших.

3. Мукачівський державний університет

Мукачівський державний університет організовано в 2008 р. на базі об'єднання Мукачівського технологічного інституту (1995 р.) та Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту (2003 р.), розташованих у місті [7]. МДУ має підтверджені III-IV рівні акредитації за усіма спеціальностями.

Основні напрями підготовки і спеціальності, за якими навчаються студенти в МДУ: педагогічна освіта (дошкільна і початкова), мистецтво, гуманітарні науки (англійська філологія), менеджмент і адміністрування та інші. Мова навчання – українська. До послуг студентів: велика бібліотека, мережа Інтернет, гуртожиток, тренажерний зал, Музей прикладного мистецтва Закарпаття, Музей етнографії та освіти краю, студентський будинок моделі. На початок 2021 р. в університеті навчалася 2100 студентів денної та 2300 студентів заочної форми навчання.

Контакти: e-mail info@msu.edu.ua ; www.msu.edu.ua

МДУ надав активну допомогу внутрішньо переміщеним особам, зокрема педагогам, викладачам та їх дітям. Адміністрація університету на чолі з ректором **Тетяною Щербан** організували підтримку людям, які звернулися за допомогою. У гуртожитках університету розмістилися співвітчизники з різних куточків нашої країни. Це молоді сім'ї з дітьми, особи похилого віку, викладачі з київських, одеських, миколаївських та інших вищих освітніх закладів.

Для переселенців викладачі МДУ організували автобусні екскурсії по мальовничому місту Мукачів та його околицях, зокрема відвідання видатних місць Закарпатської області, численних замків, художніх музеїв та виїзди до гірських озер і перевалів із неперевершеними краєвидами. Викладачі та спеціалісти кафедри психології МДУ постійно проводили цікаві змістовні тренінги щодо надання психологічної підтримки переміщеним особам, дорослим і підліткам. Для дітей систематично організовувались розважальні заходи, зокрема заняття з малювання, ліплення, співу і танців тощо [9].

Нажаль, за розпорядженням чиновників Міністерства освіти і науки України після 25 червня 2022 р. більшості переселенців довелося покинути приміщення студентських гуртожитків у зв'язку з необхідністю їх підготовки до нового навчального року. Частина викладачів виїхали до своїх міст або до місцевих готелів, проте за заявами мешканців, яким немає куди було повертатись в наслідок продовження бойових дій, зокрема до Харкова або Чернігова, вони залишилися у своїх кімнатах, незважаючи на незручності пов'язані з ремонтом.

4. Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II розташований у місті Берегово Закарпатської області, у декількох кілометрах від кордону з Угорщиною. Особливості цього міста можна побачити і почути вже на вулицях, де більшість жителів спілкуються угорською мовою. В області працюють понад 100 загальноосвітніх шкіл з угорською мовою навчання, тому ді-

яльність ЗУІФР спрямована саме на підготовку учителів фахових предметів для цих шкіл. В останні роки збільшено обсяги навчання з української мови, тому що вона включена до складу обов'язкових дисциплін при складанні ЗНО.

ЗУІФР засновано у 1996 р. благодійним фондом Закарпатського угорського педагогічного інституту. Форма власності – недержавна. Перший випуск спеціалістів відбувся у 2001 р. Акредитацію здійснено за освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавр, спеціаліст, магістр. В останні роки ЗУІФР одержав дозвіл на підготовку магістрів з декількох спеціальностей, зокрема з математики.

Ректор інституту – доктор філологічних наук, професор **Степан Черничка**.

Президентка інституту – доктор (PhD) педагогічних наук **Льдіко Орос**.

ЗУІФР тісно співпрацює з багатьма університетами України та за її межами. За короткий період інститут став освітнім, науковим і культурним центром угорської національної меншини Закарпаття (за матеріалами [7, с. 135]).

Навчальний заклад задовольняє кадрові потреби Закарпаття, у школах якого працює вчителів більшість випускників інституту. Галузі знань і напрями підготовки: педагогічна освіта (дошкільна і початкова освіта), гуманітарні науки (історія, філологія – англійська, угорська, українська мови), природничі науки, математика та інформатика. Матеріально-технічну базу інституту складають: навчальний корпус, пансіонат для викладачів, два гуртожитки для студентів, бібліотечний центр, центр інформатики, студентський інформаційний центр, комп'ютерні класи тощо. При інституті діють науково-дослідні центри, а також Нодьберезький краєзнавчий музей.

В інституті передбачено денну та заочну форми навчання, за рахунок фізичних та юридичних осіб, за контрактом. Більша частина студентів навчається безоплатно, решта – сплачує частину вартості навчання за контрактом (сума залежить від спеціальності і форми навчання). У ЗУІФР щорічно навчаються понад 500 студентів денної та понад 350 студентів заочної форми навчання.

Із перших днів війни інститут запропонував і надав приміщення для переселенців. Окрім гуртожитків у місті Берегове, людей розміщено у двох Центрах професійної освіти за межами міста та в Дитячій школі мистецтв і творчості. Таким чином надано прихисток загалом 650 вимушеним переселенцям із різних міст України [4]. Приміщення усіх гуртожитків удалося відремонтувати за підтримкою уряду Угорщини. Але інституту також прийшлося підготуватися, зокрема закласти постільною білизною, подушками, покривалами та посудом. Із власного бюджету інститутом придбано усе необхідне для обладнання сучасних кухонь, душових кімнат тощо, тобто для створення умов європейського зразка.

Істотно, що всі нові мешканці гуртожитків ЗУІФР висловлювали ширшу вдячність керівництву інституту докторам наук Степану Черничка та Льдіко Орос за їх турботливе ставлення та забезпечення потреб дітей, яких багато приїхало разом із родичами. Для дітей організовано ігрові кімнати та все необхідне для цікавого проведення часу в будівлях гуртожитків і на спортивних майданчиках.

5. Міжнародна співпраця з університетами прикордоння

Важливо відзначити різноманітні види міжнародної співпраці, що її здійснюють університети Закарпаття. Наприклад, навесні 2022 р. науковці та викладачі УжНУ взяли участь у роботі спільного Українсько-словацького міжнародного науково-практичного круглого столу «Європейська мережа центрів громадського здоров'я та комплексної реабілітації для потреб українських біженців та відновлення України». Захід організовано Національною науково-технологічною асоціацією України та Міжнародною асоціацією лікарів у Словаччині за підтримкою УжНУ та Національної академії медичних наук України.

У круглому столі брали участь видатні лікарі та відомі науковці з України, Словаччини, Чехії, Литви, а також представники урядів і громадських організацій. Учасники круглого столу ухвалили важливі рішення щодо надання медичної, психологічної та реабілітаційної допомоги усім постраждалим під час військових дій.

Улітку минулого року ЗУІФР подав заяву та успішно пройшов необхідну процедуру оцінювання у Комітеті з питань акредитації закладів вищої освіти Угорщини. Отже, інститут отримав акредитацію міжнародного рівня на п'ять років, що відповідає стратегії оновлення вищої освіти в прикордонні та підвищенню її конкурентоспроможності. У травні 2022 р. відбулося вручення Документа про підтвердження міжнародної акредитації ЗУІФР, про що повідомлено у газеті «Карпатський об'єктив» [6].

Офіційний документ отримали в Будапешті ректор інституту Степан Черничка та президентка Ільдико Орос. У церемонії вручення взяли участь заступник держсекретаря з питань вищої освіти Міністерства інновацій і технологій Балаж Ганко та голова Комітету з питань акредитації закладів вищої освіти Угорщини Валерія Чейпе. Вона зазначила, що транскордонну акредитацію здійснено вперше, тому це важливий крок для угорської системи вищої освіти та системи вищої освіти Закарпаття. Таке визнання надасть значної сили викладачам і студентам інституту, адже цей історичний крок відбувається в історичні часи, зазначила президентка інституту Ільдико Орос. Ректор Степан Черничка наголосив бажання колективу перевірити, чи відповідає інститут європейським вимогам вищої освіти XXI століття.

6. Газета «Карпатський об'єктив» – висвітлення подій воєнного часу

Регіональна газета «Карпатський об'єктив» видається щотижня за підтримкою Угорщини і має постійний попит серед мешканців Берегова, Мукачева та інших міст. Редакційний колектив газети готує і публікує актуальні матеріали, присвячені проблемам сьогодення, військового часу, міжнародної діяльності тощо. Багато цікавого в ній знаходили і вимушені переселенці, зокрема ті, які не мали доступу до Інтернету. Огляд лише трьох номерів газети [4–6] засвідчує професійний стиль подання кореспондентами актуальних новин та змістовність їх аналітичних оглядів.

Дуже важливими для тимчасово переміщених осіб стали повідомлення про закор-

донні заходи, що відбувалися на підтримку народу України. Крім згаданого вище Українсько-Словацького круглого столу, необхідно назвати Конференцію донорів для України, що відбулася 5 травня у Варшаві. Міністр закордонних справ Угорщини **Петер Сійярто** на цій конференції заявив про надання коштів на відновлення шкіл і лікарень у Київській області, про надання угорським університетам коштів на тисячу стипендій для студентів, яким довелося виїхати з України, щоби вони мали можливість поновити або завершити навчання.

У випуску [5] газета повідомляє про загальні збори Європейського об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС ТИСА) у місті Кішварда (Угорщина), у яких взяла участь делегація Закарпатської області на чолі з головою обласної ради **Володимиром Чубірком**. На цих зборах серед інших обговорювалися питання одержання гранту на 15 тис. євро для розроблення концепції розміщення тимчасово переміщених осіб. Основна проблема зараз – забезпечити їх житлом та з 1 вересня розпочати навчальний процес там, де вони зараз проживають. Окремо говорили про створення реабілітаційного центру для військових на Закарпатті на основі відновлення та об'єднання кількох комунальних закладів, які поки що не діють.

Дуже приємно відчувати, що навіть під час складних військових новин про нас думають і турбуються наші колеги з ближніх країн, зокрема Польщі, Словаччини, Угорщини, інших держав Європейського Союзу. Важливо розуміти, що в нашій наполегливій боротьбі з агресором ми не одні, разом нас багато і разом ми спроможні подолати ворога та відновити мирне життя у Європі.

Висновки, рекомендації

Університети Закарпатського регіону не залишилися осторонь та підставили своє плече допомоги громадянам України. Працівники університетів активно підтримували та допомагали пережити найважчі дні війни людям, які змушені були покинути свої домівки. Це яскравий приклад єдності, душевності та доброзичливості українського народу.

1. Набутий в університетах під час карантину COVID-2019 практичний досвід дистанційного навчання у 2021 р. знадобився та успішно використовувався у період оголошеного в лютому 2022 р. військового стану в Україні.

2. Аналіз соціальних і педагогічних проблем, що виникали під час постійної зміни умов праці та спілкування педагогів і студентів, засвідчує про справжню мобільність усіх учасників навчального процесу і бажання зберегти основні якості системи вищої освіти держави.

3. Важливо, що під час війни продовжено міжнародну співпрацю. Наприклад, в УжНУ відбувся українсько-словацький міжнародний науково-практичний круглий стіл «Європейська мережа центрів громадського здоров'я та комплексної реабілітації» для потреб українських біженців та відновлення України. Учасники круглого столу ухвалили важливі рішення щодо надання медичної,

психологічної та реабілітаційної допомоги всім постраждалим у війні.

4. Звертається увага на реальну фінансову підтримку, що їй надавали переселенцям, зокрема педагогам, громадські та урядові установи Угорщини. У регіональній газеті «Карпатський об'єктив» систематично публікуються статті про діяльність університетів щодо безпосередньої допомоги переселенцям та висвітлення результатів міжнародної співпраці університетів прикордоння.

5. Громадяни України наполегливою щоденною працею доводять, що ми єдиний, незламний та незалежний український народ, який разом із керівництвом країни, збройними силами України та волонтерами об'єднався в потужний спротив окупантам. Нездоланням є бажання наших людей до перемоги, відновлення і збереження найкращих досягнень інфраструктури, а також духовних та інтелектуальних якостей системи вищої освіти України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козлакова Г. О. Організація науково-освітніх заходів в умовах дистанційних комунікацій // Вища освіта України. 2022. № 1–2. С. 57–62.
2. Козлакова Г. О., Коваленко О. М. та ін. Дистанційна вища технічна освіта в умовах карантину // Вища освіта України. 2020. № 2. С. 67–74.
3. Історичний огляд розвитку вищої освіти в Україні: Метод. реком. для магістрантів / Уклад. Г. О. Козлакова, О. М. Коваленко. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. 56 с.
4. Копинець Вікторія. 650 біженців знайшли прихисток у гуртожитках Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці // Карпатський об'єктив. 2022. № 11(447), 11 березня. С. 5.
5. За допомогою угорських партнерів у краї розробляється концепція з розміщення тимчасово переселених українців // Карпатський об'єктив. 2022. № 20(456), 2 червня. С. 2.
6. Закарпатський угорський інститут отримав акредитацію міжнародного рівня на п'ять років // Карпатський об'єктив. 2022. № (453), 12 травня. С. 5.
7. Новий довідник для вступників до ВНЗ I, II, III, IV рівнів акредитації 2011–2012 / за заг. ред. канд. екон. наук В. Співаковського. 12-те вид. Київ: ПФ «МУВЦ Гранд-ЕКСПО», 2011. С. 134–137.
8. Сайт Ужгородського національного університету. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/uzhnu-pid-chas-voyennogo-stanu.htm>
9. Сайт Мукачівського державного університету. URL: <https://msu.edu.ua/slovo-rektora/>
10. Сайт Закарпатського Угорського інституту. URL: www.kmf.uz.ua

REFERENCES

1. Kozlakova G. O. (2022). Organization of science and educational events in conditions of distant communications // Higher Education of Ukraine, no. 1–2, pp. 57–62. [in Ukrainian]
2. Kozlakova G. O., Kovalenko O. M., and others. (2020). Distant higher technical education in time of quarantine // Higher Education of Ukraine, no. 2, pp. 67–74. [in Ukrainian]
3. Historical review of development of higher education in Ukraine: methodical recommendation for masters (2019) / Galyna Kozlakova, Oksana Kovalenko. Kyiv: NPU named after M. P. Dragomanov. 56 p. [in Ukrainian]
4. Kopynets Viktoriia. (2022). 650 persons had found places in hostels of Transcarpathian Hungary institute named after Ferenc Racotci II // Newspaper "Carpathian objective", no. 11(447), march, 11, p. 5. [in Ukrainian]
5. With help of Hungary partners it is created a conception of replacing of removing Ukrainian personal (2022) // Newspaper "Carpathian objective", no. 20 (456), june, 2, p. 2. [in Ukrainian]
6. Transcarpathian Hungary Institute had got the Accreditation of international level for five years (2022) // Newspaper "Carpathian objective", no. 17 (453), may, 12, p. 5. [in Ukrainian]
7. New Catalog for enters to VNZ of I, II, III, IV levels of accreditation 2011–2012 (2011) / Editor: candidate of economic science V. Spivakovskiy. 12 edition. Kyiv: PF "MUVC Grand-EKSPO", pp. 134–135. [in Ukrainian]
8. Web-site of Ughgorod National University. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/uzhnu-pid-chas-voyennogo-stanu.htm> [in Ukrainian]
9. Web-site of Mukachev State University. URL: <https://msu.edu.ua/slovo-rektora/> [in Ukrainian]
10. Web-site of Transcarpathian Hungary Institute. URL: www.kmf.uz.ua [in Ukrainian]